

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР
В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 26 квітня 2024 року

Одеса
«Фенікс»
2024

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 15.05.2024 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів** : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. – 1000 с.
ISBN 978-617-8430-05-4

У збірнику відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології в умовах повномасштабного військового вторгнення. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їх конституційному вимірі у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики. Відображено наукові напрацювання у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)»364»»20»(062.552)

Матеріали видано в авторській редакції

Туляков Вячеслав Олексійович ЖЕРТВИ ПРАВОПОРУШЕНЬ ЯК СУБ'ЄКТИ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН	349
Мирошніченко Наталія Анатоліївна СУСПІЛЬНО НЕБЕЗПЕЧНІ НАСЛІДКИ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ЇХ ВПЛИВ НА КВАЛІФІКАЦІЮ	353
Коломієць Юлія Юріївна НАУКА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА НА ПОРОЗІ НОВОЇ УКРАЇНИ.	356
Полянський Євген Юрійович ЩОДО ПОКРАННЯ У ВИДІ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ	358
Абакіна-Пілявська Людмила Миколаївна ДО ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ЧЕСТІ ТА ГІДНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ	360
Агапова Каріна Вікторівна ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЗАПОБІГАННЯ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ МОЛОДІЖНИМИ УГРУПОВАННЯМИ В УКРАЇНІ	362
Берш Анастасія Яковлівна КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ВІЙСЬКОВІ ЗЛОЧИНИ	364
Бойченко Віталій Петрович ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ВПЛИВУ НА ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ СУСПІЛЬНОЇ МОРАЛІ	365
Горбачова Ірина Михайлівна ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА НАСИЛЬНИЦЬКЕ ЗНИКНЕННЯ ЗА КК УКРАЇНИ.	367
Гуменюк Віталій Васильович ДЕЯКІ ПИТАННЯ ВІДСТРОЧЕННЯ ТА ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ПОКАРАННЯ, ПРИМИРЕННЯ ЗЛОЧИНЦЯ ТА ПОТЕРПІЛОГО, ДІЯЛЬНОГО КАЯТТЯ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ КОДЕКСОМ НІМЕЧЧИНИ	370
Іванова (Кедик) Вероніка Петрівна МЕДИЧНИЙ ПРАЦІВНИК ЯК СУБ'ЄКТ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ	372
Колодін Денис Олексійович ОКРЕМІ ПИТАННЯ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОСЯГАННЯ НА ВИБОРЧУ СИСТЕМУ УКРАЇНИ	375
Тавлуй Олена Вікторівна ВЧИНЕННЯ КРАДІЖКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ: ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ	376
Тимофєєва Лілія Юріївна НЕ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАСЛУЖЕНОГО ПОМ'ЯКШЕННЯ ЯК ПРОЯВ НЕПРОПОРЦІЙНОСТІ У СУДОВІЙ ПРАКТИЦІ	378
Хильченко Анастасія Сергіївна ПРИНЦИП ПРОПОРЦІЙНОСТІ ПРИ ЗАСТОСУВАННІ ЗАХОДІВ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ВПЛИВУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	380
Хімченко Світлана Анатоліївна ЗАХИСТ РЕПРОДУКТИВНИХ ПРАВ В УКРАЇНІ	383
Чугуніков Ігор Іванович КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ОХОРОНА ТА КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ: НЕОБХІДНІСТЬ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ	385
Камінський Петро Валерійович ПРОБАЦІЙНИЙ НАГЛЯД ЗА ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО: ДОЦІЛЬНІСТЬ ЗАПРОВАДЖЕННЯ	389
Павлова Олександра Сергіївна ДО ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ПРАВ ЖУРНАЛІСТІВ І ПРАЦІВНИКІВ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ	391
Кулик Анастасія Валеріївна ОКРЕМІ НАПРЯМКИ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОЇ ПРОТИДІЇ КРИМІНАЛЬНО-ПРОТИПРАВНИМ ПОСЯГАННЯМ ...	394
Малишева Марина Валеріївна НЕВИЗНАЧЕНІСТЬ СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ «ДОСЛІД» ТА «ЕКСПЕРИМЕНТ» ЯК ПРИЧИНА ПРОБЛЕМ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ ПРИТЯГНЕННЯ ДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ВЧИНЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ НЕЗАКОННОГО ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДІВ НАД ЛЮДИНОЮ	396
Мустафаєва Анна Іванівна КІБЕРБЕЗПЕКА ОСОБИ, СУСПІЛЬСТВА ТА ДЕРЖАВИ ЯК ФУНДАМЕНТАЛЬНИЙ ЕЛЕМЕНТ ОБОРОНОЗДАТНОСТІ ДЕРЖАВИ	399
Нековаль Єгор Ігорович ОСНОВИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ВИБОРЧИХ ПРАВ ГРОМАДЯН ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ ФРН.	400
Поліщук Яна Романівна ПСИХОЛОГІЧНЕ НАСИЛЬСТВО ЯК АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА СЬОГОДЕННЯ: КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ	403

ОКРЕМІ НАПРЯМКИ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОЇ ПРОТИДІЇ КРИМІНАЛЬНО-ПРОТИПРАВНИМ ПОСЯГАННЯМ

Процеси глобалізації, які тою чи іншою мірою продовжують бути динамічними, зумовлюють необхідність міжнародного співробітництва по багатьох напрямках суспільної дійсності. Це стосується і спільної міжнародної та міждержавної протидії кримінально-протиправним посяганням. Взаємодія держав, міжнародних органів та організацій з питань боротьби, попередження, припинення, профілактики і в кінцевому рахунку виявлення, розкриття, розслідування кримінально-протиправних посягань суто міжнародних та міжнародного характеру, притягнення до відповідальності осіб, винних у їх вчиненні, а також забезпечення правового захисту особистості, суспільства, держави та світової спільноти на основі різних форм і напрямів міждержавного співробітництва відноситься до загальної сфери міжнародного співробітництва щодо протидії кримінально-протиправним посяганням [1, с. 10-15].

Багато показників, які характеризують такі суспільно небезпечні діяння на «наднаціональному» рівні свідчать про те, що вони мають багато схожого, що підтверджує об'єктивну необхідність такої співпраці. Водночас, така діяльність є не тільки необхідною, а й має багато складнощів змістовного та організаційного характеру, вона від самого початку повинна бути обґрунтованою та мати належну практичну реалізацію для того, щоб не залишатися лише на рівні декларації. Потрібно зауважити, що загальні програми такої діяльності не завжди є ефективними, на відміну від програм, які пов'язані з протидією конкретним видам кримінально-протиправних посягань. Тому в цій публікації основна увага буде приділена видовим програмам протидії кримінально-протиправним посяганням [2, с. 370 – 377; 3, с. 140 – 146].

Розробка таких програм повинна здійснюватися поетапно. Це може починатися з проведення взаємних консультацій, обміну досвідом, розробки поточних та довгострокових програм співробітництва протидії стосовно конкретного виду кримінально-протиправних посягань, організації та проведення профілактичних заходів [4]. Тут, як показує певний досвід, найбільш корисними формами обміну можуть бути: обмін спеціальною літературою; обмін інформацією про способи вчинення, приховування та виявлення кримінальних правопорушень конкретного виду; обмін інформацією про засоби нейтралізації обставин, що сприяють таким правопорушенням; обмін результатами наукових досліджень; обмін делегаціями практичних працівників та науковців; проведення міжнародних конгресів, семінарів, симпозіумів, колоквиумів тощо.

Багаторічний досвід розвитку міжнародних контактів у сфері протидії кримінально-протиправним посяганням сприяв формуванню досить складного та різнобічного інституційного механізму співробітництва під час розробки та реалізації спільних та спеціальних профілактичних заходів. Цей механізм співробітництва включає кілька груп організацій.

Найбільш значуща з них – Організація Об'єднаних Націй, у межах якої безпосередніми питаннями співробітництва країн у протидії кримінально-протиправним посяганням займається один із її органів – Економічна та Соціальна Рада (ЕКОСОС), у структурі якої у 1950 р. було засновано Комітет експертів із запобігання злочинності та поведженню з правопорушниками. У 1971 р. він був перетворений у Комітет із запобігання злочинності та боротьби з нею, у 1993 р. – у Комісію з попередження злочинності та кримінального правосуддя. У 1997 році було створено Управління ООН з наркотиків та злочинності, штаб-квартира якого знаходиться у Відні. Управління надає ЕКОСОС рекомендації та пропозиції, спрямовані на ефективнішу боротьбу з кримінально-протиправними посяганнями та гуманне поведження з правопорушниками. Генеральна Асамблея ООН поклала на це Управління функцію підго-

товки один раз на 5 років конгресів ООН щодо запобігання злочинності та поведженню з правопорушниками. Конгреси ООН відіграють основну роль у виробленні міжнародних правил, стандартів та рекомендацій щодо протидії та попередження злочинності. ООН видає спеціальні статистичні збірки про стан, структуру, динаміку злочинності у світі, кримінальну політику, особливості національного законодавства. Генеральна Асамблея ООН виступає ініціатором розробки міжнародних та національних програм боротьби з найнебезпечнішими та найпоширенішими видами злочинів. У полі її зору, зокрема, виникають питання боротьби зі злочинністю неповнолітніх та молоді, з економічною злочинністю, проблеми наркобізнесу, відмивання грошей, нажитих злочинним шляхом, тероризмом та інші.

На Європейському континенті є декілька структур, які здійснюють таку протидію, зокрема, прокуратура Європейського Союзу та Інтерпол. Але якщо Європейська прокуратура знаходиться на шляху свого розвитку, то Інтерпол, або Міжнародна організація кримінальної поліції, яка була створена в 1923 р. у Відні, спочатку як міжнародна комісія кримінальної поліції, продовжує посідати у такій діяльності основне місце. З неурядової організації Інтерпол перетворився на міжурядову та нині об'єднує понад 170 держав. Вищим органом Інтерполу є Генеральна асамблея, сесії якої відбуваються раз на рік. Інтерпол має національні центральні бюро (НЦБ) у кожній країні. Згідно зі статутом Інтерпол забезпечує та розвиває взаємну співпрацю органів кримінальної поліції в рамках чинних у їх країнах законів, створює та розвиває установи, які можуть сприяти запобіганню кримінально-протиправним посяганням.

Серед суб'єктів міжнародного співробітництва у сфері протидії кримінально-протиправним посяганням необхідно виділити і неурядові організації, зокрема, Міжнародну асоціацію кримінального права (МАКП), Міжнародне кримінологічне товариство (МКТ), Міжнародне товариство соціального захисту (МОСЗ); Міжнародний кримінальний та пенітенціарний фонд (МКПФ).

Міжнародна асоціація кримінального права заснована в 1924 р. Основними завданнями МАКП, як випливає із Статуту цієї організації, є: співпраця теоретиків та практиків кримінального права; вивчення в цілому та на видовому рівні кримінально-протиправних посягань, їх причини та засоби протидії; вивчення реформ кримінального права, пенітенціарної системи та кримінального процесу; вивчення проблем міжнародного кримінального права. Ця асоціація також вивчає причини виникнення та існування кримінально-протиправних посягань та засоби протидії ним, займається організацією проведення порівняльних кримінально-правових досліджень, організацією проведення міжнародних конгресів з проблем кримінального права, консультує ООН, ЮНЕСКО та інші міжнародні організації. Основним міжнародним заходом МАКП є проведення конгресів.

Однією з найвпливовіших міжнародних організацій, що займається питаннями забезпечення співпраці у боротьбі з кримінально-протиправними посяганнями, є Міжнародне кримінологічне товариство (МКТ). Воно було засновано у Римі в 1934 р. та є об'єднанням національних інститутів і фахівців. Головна мета МКТ, виходячи зі Статуту організації, – сприяти вивченню злочинності на міжнародному рівні, поєднуючи для цього зусилля вчених та практиків, фахівців у галузі кримінології, криміналістики, психології, соціології та інших дисциплін, зацікавлених у вивченні злочинності. Воно безпосередньо займається забезпеченням співпраці у боротьбі зі злочинністю, об'єднує національні інститути та фахівців з кримінології.

МКТ має консультативний статус ЕКОСОС, ООН та ЮНЕСКО, вивчає причини злочинності на міжнародному рівні, організовує кримінологічні конгреси, семінари, колоквиуми, публікує їх матеріали, сприяє національним кримінологічним інститутам, засновує та призначає стипендії та премії для стимулювання кримінологічної науки.

Велике значення у діяльності МКТ надається організації та проведенню міжнародних кримінологічних курсів. Мета цих курсів, спрямованих на поглиблення знань у галузі кримі-

нології, полягає в тому, щоб заохотити розвиток кримінології у різних регіонах світу, у періоди між конгресами оперативно обмінюватися новими знаннями про злочинність та методами боротьби з нею. Аналогічну роботу за своїм профілем проводять МОСЗ та МУПФ.

Список використаних джерел

1. Войцеховський А. В. Міжнародне співробітництво у боротьби зі злочинністю як пріоритетний напрямок зовнішньої політики України. *Право і безпека*. 2010. № 3 (35). С. 10–15.
2. Нурулаєв І. С. Особливості універсально-правового механізму міжнародного співробітництва в боротьби з окремим видами злочинів (на прикладі корупції). *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право*. 2017. Вип. 33/34. С. 230–237.
3. Кулик А. В. Основи кримінальної політики протидії кримінальним правопорушенням проти власності. *Консервативно-ліберальні ідеї Одеської школи кримінального права* : матеріали Одес. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 24 листоп. 2023 р.) / відп. ред. Ю. Ю. Коломієць. Одеса, 2024. С. 140–146.
4. Стрельцов Є. Л. Що проголошують кримінальні кодекси: свої цілі, свої завдання або взагалі «нічого»? : (деякі авторські висновки). *Юридичний вісник України*. 2021. 24 січ.– 4 лют. (№ 3–4); 5–11 лют. (№ 5).

Ключові слова: кримінальне право, кримінальне правопорушення, міжнародно-правова співпраця, протидія кримінально-правовим посяганням, профілактика кримінальних правопорушень

Keywords: criminal law, criminal offense, international legal cooperation, combating criminal offenses, prevention of criminal offenses

Малишева Марина Валеріївна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри кримінального права*

НЕВИЗНАЧЕНІСТЬ СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ «ДОСЛІД» ТА «ЕКСПЕРИМЕНТ» ЯК ПРИЧИНА ПРОБЛЕМ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ ПРИТЯГНЕННЯ ДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ВЧИНЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ НЕЗАКОННОГО ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДІВ НАД ЛЮДИНОЮ

В сучасній теорії та практиці притягнення осіб до кримінальної відповідальності за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого статтею 142 Кримінального кодексу України «Незаконне проведення дослідів над людиною», існують проблеми невизначеності понятійного апарату, які мають безпосереднє відношення до розриву теорії та практики досліджуваного кримінального правопорушення.

В зв'язку з цим, вважається необхідним підкреслити, що однією з ключових проблем, яка впливає на кваліфікацію кримінального правопорушення незаконного проведення дослідів над людиною є різноманітна кількість термінів, якими законодавець позначає дії, які вчиняються щодо людини в кримінальному правопорушенні, передбаченому статтею 142 Кримінального кодексу України, та встановлення змісту таких понять, які у науці кримінального права не мають однастайності.

Відповідно до ст. 142 Кримінального кодексу України незаконним є проведення медико-біологічних, психологічних або інших дослідів над людиною, якщо це створювало небезпеку для її життя чи здоров'я, також вчинених щодо неповнолітнього, двох або більше осіб, шляхом примушування або обману, а так само якщо вони спричинили тривалий розлад здо-